

OPERA NA ZAMKU
W SZCZECINIE

BENJAMIN BRITTEN

REQUIEM
WOJENNE

WAR REQUIEM

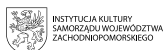
OPERA
NA ZAMKU
w Szczecinie

PATRONAT HONOROWY
MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO
OLGIERDA GEBLEWICZA

Międzynarodowa koprodukcja w ramach programu
Wspierania Doskonałości Ministra Stanu ds. Kultury i Mediów
Republiki Federalnej Niemiec dla Orkiestry Filharmonicznej Vorpommern

Eine internationale Koproduktion im Rahmen der Exzellenz-Förderung
der Staatsministerin für Kultur und Medien der Bundesrepublik Deutschland
für das Philharmonische Orchester Vorpommern

sponsor sezonu 2018/2019

partner opery na zamku

BENJAMIN BRITTEN

REQUIEM WOJENNE

WAR REQUIEM OP. 66

- I. *Requiem aeternam*
- II. *Dies irae*
- III. *Offertorium*
- IV. *Sanctus*
- V. *Agnus Dei*
- VI. *Libera me*

tekst z *Missa pro defunctis* i poematów Wilfreda Owena
Text nach der *Missa pro defunctis* und den Gedichten von Wilfred Owen

31 X 2018
OPERA NA ZAMKU W SZCZECINIE
OPER IM SCHLOSS, STETTIN

prawykonanie: **Katedra św. Michała w Coventry, 30 V 1962**
Uraufführung: **St. Michael-Kathedrale in Coventry, 30.05.1962**

Aga Mikołaj – sopran
Benjamin Hulett – tenor
Benjamin Appl – baryton / Bariton

Chór Theater Vorpommern /
Opernchor des Theaters Vorpommern
Przygotowanie chóru / Einstudierung
Mauro Fabbri

Chór Opery na Zamku w Szczecinie /
Opernchor der Oper im Schloss, Stettin
Przygotowanie chóru / Einstudierung
Małgorzata Bornowska

Chór Państwowego Teatru Muzycznego w Kłajpedzie /
Opernchor des Staatlichen Musiktheaters Klaipėda
Przygotowanie chóru / Einstudierung
Vladimiras Konstantinovas

Szczeciński Chór Chłopięcy „Słowiki” /
Knabenchor „Słowiki”, Stettin
Przygotowanie chóru / Einstudierung
Grzegorz Handke

Chór Akademicki im. prof. J. Szyrockiego ZUT /
Akademischer Chor „Prof. Jan Szyrocki”, Stettin
Przygotowanie chóru / Einstudierung
Szymon Wyrzykowski

Orkiestra Filharmoniczna Vorpommern /
Philharmonisches Orchester Vorpommern

Orkiestra Opery na Zamku w Szczecinie /
Orchester der Oper im Schloss, Stettin

Dyrygenci / Dirigenten
Florian Csizmadia
Jerzy Wołoskiuk

FOT. ARCHIWUM UKM WPZ

Szanowni Państwo

Jeszcze nie opadły emocje po światowej prapremierze *Guru*, a już możemy zacierać ręce na kolejną znakomitą propozycję Opery na Zamku w Szczecinie, która nie zwalnia tempa w swojej misji prezentacji wyjątkowych dzieł. Takim z pewnością jest *Requiem wojenne*. Cieszę się, że Opera tak pręźnie współpracuje z zagranicznymi partnerami, tym razem z teatrami z Niemiec i Litwy. W tym wielkim wydarzeniu muzycznym wystąpią śpiewacy z najlepszych europejskich teatrów operowych. To pokazuje, jak mocną markę wypracowała sobie Opera na Zamku i jaką unikatową ofertą dysponuje. Jestem pewien, że artyści Opery we współpracy z zagranicznymi gośćmi zapewnią Państwu wieczór pełen muzycznych emocji.

Sehr geehrte Damen und Herren,

noch haben die Emotionen nach der Weltpremiere von *Guru* nicht nachgelassen und schon freuen wir uns auf die weitere herausragende Aufführung der Oper im Schloss in Stettin, die in ihrer Mission, uns außergewöhnliche Werke zu präsentieren, hohes Tempo vorgibt. Dazu gehört sicherlich *War Requiem*. Ich freue mich, dass die Oper so stark mit ausländischen Partnern zusammenarbeitet, diesmal sind es die Theater aus Deutschland und Litauen. In diesem großen musikalischen Ereignis werden die Sängerinnen und Sänger der besten Opernhäuser Europas auftreten. Es zeigt nur, wie stark die Marke der Oper im Schloss geworden ist und was für ein einzigartiges Angebot sie aufweist. Ich bin sicher, dass die Künstler der Oper in der Zusammenarbeit mit ausländischen Gästen Ihnen einen grandiosen Abend voller musikalischer Emotionen bieten werden.

Olgierd Geblewicz
Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego /
Marschall der Woiwodschaft Westpommern

FOT. S. WAKOZ

Szanowni Państwo!

Jesteśmy świadkami unikatowego wydarzenia kulturalnego. W 100-lecie zakończenia I wojny światowej, jednej z najbardziej krwawych i barbarzyńskich w XX wieku, usłyszymy majestatyczny utwór Benjamin Brittena będący protestem przeciwko konfliktom zbrojnym przynoszącym jedynie bezsensowne cierpienie. Po tej wojnie Polska odzyskała niepodległość. Dla nas to święto radosne, ale trzeba pamiętać, że okupione cierpieniem wielu Polaków walczących wtedy na wszystkich frontach.

Pacyfistyczne arcydzieło Brittena wykonane będzie przez dwie orkiestry, pięć chórów i solistów. Łaciński tekst liturgii jest tu przeplatany z poezją młodego żołnierza Wilfreda Owena, który poległ podczas I wojny światowej. „Wszystko, co może zrobić dziś poeta, to przestrzec” – tymi słowami Owena opatrzył partyturę kompozytor *Requiem wojennego*. Zapraszam do Opery na Zamku na chwilę refleksji, genialną muzykę i śpiew artystów z różnych krajów zjednoczonej Europy.

Sehr geehrte Damen und Herren,

wir sind Zeugen eines einzigartigen Kulturereignisses. Zum 100. Jahrestag vom 1. Weltkriegsende, eines der blutigsten und grausamsten im 20. Jahrhundert, werden wir das majestätische Werk von Benjamin Britten hören, der als Protest gegen Waffenkonflikte, die nur sinnloses Leid bringen, entstanden ist. Nach diesem Krieg hat auch Polen ihre Unabhängigkeit wiedergewonnen. Für uns ist es ein Feiertag, aber wir dürfen nicht vergessen, dass auch zahlreiche Polen, die an allen Fronten gekämpft haben, mit ihrem Leid dafür bezahlt haben mussten. Das pazifistische Kunstwerk von Britten wird von zwei Orchestern, fünf Chören und zahlreichen Solisten aufgeführt. Der lateinischen Text der Liturgie vermischt sich mit der Poesie eines jungen Soldaten Wilfred Owen, der im 1. Weltkrieg gefallen ist. „Alles, was ein Dichter heute tun kann, ist: warnen“ – diese Worte Owens hat der Komponist als Vorspruch vor der Partitur von *War Requiem* gesetzt. Ich lade Sie zu der Oper am Schloss für eine Weile Reflexion, geniale Musik und Gesang der Künstler aus verschiedenen Ländern des vereinten Europas ein.

Jacek Jekiel

Dyrektor Opery na Zamku /
Direktor der Oper im Schloss, Stettin

KORZENIE, POZĄTKI, TŁO

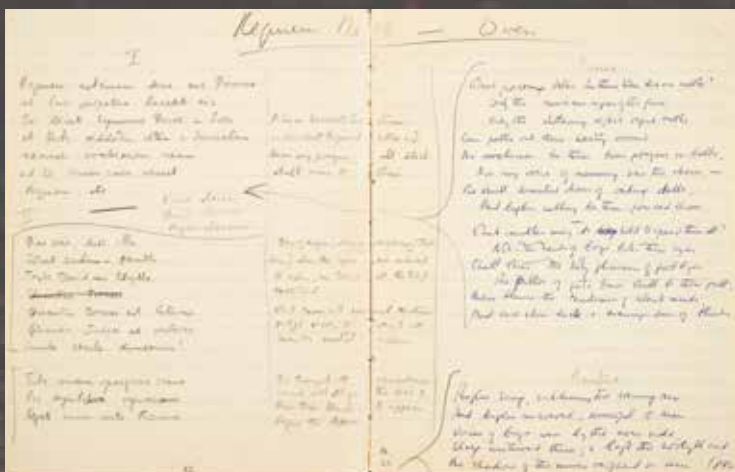
Tę historię można by zacząć w roku 1962 – od napisania utworu i poświęcenia katedry. Ale można ją zacząć w 1940 – od zburzenia katedry. Można też powiedzieć, że wszystko zaczęło się w roku 1918 – gdy zginął poeta i skończyła się wojna. Brytyjczycy mają specyficzny stosunek do konfliktów militarnych – od wieków tocząc jako imperium działania wojenne, prowadząc wojny kolonialne, wspierając sojuszników niekiedy na bardzo odległych frontach - przywykli traktować wojnę nie jako dopust boży, pustoszący ich siedziby, ale jako jeden z wielu instrumentów politycznych. Tym większym szokiem okazała się dla nich hekatomba Wielkiej Wojny z lat 1914–1918, w której Zjednoczone Królestwo poniosło kilkakrotnie większe straty niż podczas II wojny światowej (sic!), zaś od roku 1940 Brytyjczycy zaczęli ginąć we własnym kraju na skutek nalotów Luftwaffe, co też stanowiło rzecz od dawna niespotykaną dla mieszkańców Wysp Brytyjskich, ponieważ ostatnie walki militarne na terenie Anglii, Szkocji i Walii miały miejsce w XVIII w. W *Requiem wojennym* te wszystkie plany zachodzą na siebie, tworząc wielki fresk przedstawiający panoramę tragedii wojennej, tym bardziej że dzieło ma ambicje bycia ponadhistorycznym i ponadnarodowym, wymykającym się przypisaniu do jednego tylko konfliktu zbrojnego i osadzeniu w jednym kontekście narodowo-państwowym.

30 maja 1962 roku odbyło się prawykonanie dzieła – w kilkanaście lat po zakończeniu najkrwawszej z wojen w dziejach ludzkości rany były jeszcze nie do końca zago-

WURZELN, ANFÄNGE, HINTERGRUND

Diese Geschichte könnte 1962 beginnen - vom Schreiben des Werkes bis zur Weihe der Kathedrale. Aber sie könnte auch schon 1940 beginnen – von der Zerstörung der Kathedrale. Man kann auch sagen, dass alles im Jahr 1918 begann – als der Dichter starb und der Große Krieg endete. Die Briten haben eine besondere Beziehung zu militärischen Auseinandersetzungen. Seit Jahrhunderten führen sie Kolonialkriege, als das Empire Feindseligkeiten rollend, manchmal an sehr entfernten Fronte Verbündete, unterstützen. Sie waren daran nicht gewöhnt, den Krieg als Gottes Ratschluss, der ihren Sitze verwüstet, sondern mehr als eine von vielen Politikinstrumente, zu behandeln. Der größere Schock war für ihnen das Massaker des Großen Krieges aus den Jahren 1914–1918. Das Vereinigte Königreich erlitt mehrmals größere Verluste als im Zweiten Weltkrieg (sic). Ab 1940 begannen die Briten aufgrund des Luftwaffenbombardements in ihrem eigenen Land zu sterben. Das war für die Bewohner der britischen Inseln schon lange unbekannt, denn die letzten bewaffneten Kämpfe fanden in England, Schottland und Wales im 18. Jahrhundert statt. In *War Requiem* Alle diese Pläne überschneiden sich und schaffen ein großes Bild, das ein Panorama der Kriegstragödie darstellt. Das Werk hat Ambitionen, überhistorisch und übernational zu sein. Es ist schwierig, diese Arbeit nur einem bewaffneten Konflikt zuzuordnen und in einen nationalstaatlichen Kontext einzubetten.

Am 30. Mai 1962 wurde das Werk uraufgeführt – weniger als zwan-

Dwie strony z notatnika Benjamin Brittena: po lewej łaciński tekst *Requiem aeternam*, po prawej poemat Wilfreda Owena

Zwei Seiten aus dem Benjamin Britten's Notizbuch: links der lateinische Text *Requiem aeternam*, rechts die Gedichte von Wilfred Owen

FOT. © BRITISH BEARS FOUNDATION, ALDBURGH

jone, a jednocześnie upłynęło już na tyle dużo czasu od tamtych chwil, że można było poddać się refleksji i spróbować zamyślić nad losem ofiar po wszystkich stronach brutalnej rzezi. Taką niezagojoną raną była katedra św. Michała w Coventry. Gotycka świątynia z epoki średniowiecza, jedna z największych na terenie Anglii, pierwotnie katolicka, a potem anglikańska, została zniszczona 14 listopada 1940 roku w wyniku niemieckiego nalotu. Postanowiono pozostawić ją jako pomnik tragedii wojennych i obok wybudowano nowy obiekt – to właśnie w związku z udostępnieniem wiernym tej nowej katedry doszło do prawykonania monumentalnego dzieła Benjamin Brittena. Dedykacja pamięci czterech żołnierzy brytyjskich z okresu II wojny światowej podkreślała personalistyczne podejście twórcy – kompozytor znał wymienionych adresatów dedykacji, a wskazanie ich z imienia i nazwiska miało zapobiec anonimowości, zawsze grożącej ofiarom wielomilionowych konfliktów militarnych. Tymczasem każdy człowiek jest osobnym wszechświatem, ze swoim kosmosem

zigg Jahre nach dem Ende des blutigsten Krieges in der Geschichte der Menschheit waren die Wunden noch nicht vollständig verheilt. Die Kathedrale von St. Michael in Coventry war eine ungeheilte Wunde. Ein gotischer Tempel aus dem Mittelalter, einer der größten in England, ursprünglich katholisch und später anglikanisch, wurde am 14. November 1940 als Folge eines deutschen Überfalls zerstört. Es wurde beschlossen, es als ein Denkmal für die Kriegstragödie zu verlassen und ein neues Gebäude wurde daneben gebaut. Im Zusammenhang mit der Verfügbarkeit der Gläubigen dieser neuen Kathedrale wurde das monumentale Werk von Benjamin Britten uraufgeführt. Die Widmung der Erinnerung an vier britische Soldaten aus dem Zweiten Weltkrieg betonte die personalistische Herangehensweise des Autors - der Komponist kannte die Empfänger der Widmung, und die Angabe von Vor- und Nachnamen sollte die Anonymität verhindern, die den Opfern militärischer Konflikte stets drohte. Jeder Mensch ist jedoch ein getrenntes Universum mit seinem Kosmos der Emotionen, Gedanken, Wahrnehmungen,

emocji, myśli, postrzegania wydarzeń, stylu życia – i wraz z jego śmiercią cała ta rzeczywistość bezpowrotnie znika...

STRUKTURA, MUZYKA, WYKONAWCY

łaciński tekst katolickiego nabożeństwa za zmarłych od wieków przyciągał uwagę kompozytorów. Muzykę do requiem pisali m.in.: Francesco Durante, Johann Michael Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Luigi Cherubini, Gaetano Donizetti, Hector Berlioz, Giuseppe Verdi, Gabriel Fauré, Antonín Dvořák, Maurice Duruflé, Krzysztof Penderecki. Z kolei Johannes Brahms, wywodzący się ze środowiska protestanckiego Hamburga, skomponował swoje *Niemieckie Requiem* do swobodnie wybranych tekstów biblijnych w tłumaczeniu Marcina Lutra. Drogą Brahmsa podążył Britten, dodając w tytule określenie „wojenne” i łącząc łacińską liturgię z fragmentami poezji współczesnej. Udźwignąć taką konstrukcję, skomplikowaną już w samym zamyśle tekstowym, mógł tylko olbrzymi aparat wykonawczy (ponad 200 osób).

Zróżnicowanie stylistyczne muzyki *Requiem wojennego* przenika cały utwór. Rozpoczynają go dzwony pogrzebowe i modlitwa żałobna. Solistka, chór i wielka orkiestra stanowią jeden plan, podczas gdy soliści i zespół kameralny kontrastują z nimi nie tylko poprzez język tekstów (język angielski zamiast łaciny) i barwy brzmieniowe, ale też ze względu na nawiązania do muzyki wojskowej z perkusją i trąbkami. To jakby zestawienie modlitwy i brutalnej rzeczywistości okopów. Chór chłopięcy i organy tworzą trzecią grupę, której głosy docierają jakby z innego świata, niosąc przesłanie o wiecznym ukojeniu. Istotny (i przejmująco symbo-

gen von Ereignissen, Lebensstil - und mit seinem Tod verschwindet diese ganze Realität für immer...

STRUKTUR, MUSIK, DARSTELLER

Der lateinische Text eines katholischen Gottesdienstes für Verstorbene hat die Aufmerksamkeit von Komponisten seit Jahrhunderten auf sich gezogen (Musik für Requiem schrieben u.a. Francesco Durante, Johann Michael Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Luigi Cherubini, Gaetano Donizetti, Hector Berlioz, Giuseppe Verdi, Gabriel Fauré, Antonín Dvořák, Maurice Duruflé, Krzysztof Penderecki). Johannes Brahms, der aus der protestantischen Gemeinde Hamburg stammte, verfasste sein *Deutsches Requiem* für frei gewählte Bibeltex te in der Übersetzung von Martin Luther. Britten ist dem Weg von Brahms gefolgt. Er fügte im Titel das Wort „Krieg“ hinzu und verband die lateinische Liturgie mit Fragmenten zeitgenössischer Poesie. Eine solche Struktur, die auch bei dem Text kompliziert ist, könnte nur ein riesiges Ausführungsensemble (über 200 Menschen) bewältigen. Die stilistische Ausdifferenzierung der Musik von *War Requiem* durchdringt das ganze Werk. Es beginnt mit Totenglocken und einem Trauergebet. Die Solistin, der Chor und das große Orchester sind ein Plan. Andere Solisten und das Kammerensemble kontrastieren mit ihnen nicht nur durch die Sprache der Texte (Englisch statt Latein) und das Klangfarbe, sondern auch durch die Bezugnahme auf Militärmusik mit Trommeln und Trompeten. Es ist wie eine Zusammensetzung eines Gebets und der brutalen Realität der Schützengräben. Der Knabenchor und die Orgeln bilden die dritte Gruppe, deren Stimmen wie aus einer anderen Welt kommen und die Botschaft der ewi-

liczny) był dobór wykonawców. Kompozytor pisał muzykę z myślą o konkretnych śpiewakach: Rosjance, Brytyjczyku i Niemcu. Przedstawiciele trzech narodów poprzednio skonfliktowanych w trakcie dwóch wojen światowych, a w chwili powstania utworu podzielonych żelazną kurtyną w ramach kolejnej (tym razem zimnej) wojny, mieli uosabiać realne pojednanie i potrzebę wspólnego oplatania wszystkich ofiar, niezależnie od narodowości, obywatelstwa i języka. Symbolicznym faktem jest i to, że tzw. Madonna Stalingradzka, znajdująca się w Berlinie, ma swoje kopie w świątyniach Wołgogradu i właśnie Coventry. W partii tenorowej wystąpił Peter Pears, przez prawie cztery dekady partner życiowy Brittena, inspirator wielu z jego utworów. Jako baryton śpiewał podczas prawykonania Niemiec Dietrich Fischer-Dieskau, jeden z najświetniejszych interpretatorów muzyki romantycznej i współczesnej. Do roli sopranowej przewidziana była Galina Wiszniewska, ale ze względu na jej niechętny stosunek do reżymu sowieckiego wta-

gen Erleichterung tragen. Die Auswahl der Auftragnehmer war wesentlich (und deutlich symbolisch). Der Komponist schrieb Musik für bestimmten Sängern: eine Russin, ein Brite, ein Deutscher. Vertreter der drei Nationen, die zuvor während der beiden Weltkriege und zur Zeit der Schaffung des Eisernen Vorhangs in einen weiteren (diesmal kalten) Krieg geraten waren, sollten wirkliche Versöhnung verkörpern und alle Opfer zusammenrufen, unabhängig von Nationalität, Staatsangehörigkeit und Sprache. Die symbolische Tatsache ist, dass die sogenannte Stalingrads Madonna aus Berlin, hat ihre Kopien, die sich in den Tempeln in Wolgograd und Coventry befinden. Der Tenorpart wurde von Peter Pears - fast vier Jahrzehnte lang Britten's Lebenspartner, Initiator vieler seiner Werke - aufgeführt. Als Bariton sang er bei der Uraufführung von Dietrich Fischer-Dieskau, ein der besten Interpreten der romantischen und zeitgenössischen Musik. Galina Wischniewskaja wurde für die Sopranrolle vorhergesagt, aber aufgrund ihrer zögerlichen Haltung gegenüber dem sowjeti-

Wnętrze katedry św. Michała w Coventry (współczesnie). Podczas konsekracji świątyni 30 V 1962 roku odbyło się prawykonanie *War requiem* Benjamina Brittena

Das Innere der St. Michael-Kathedrale in Coventry (heute). Während der Weihe des Tempels am 30. Mai 1962 fand die Uraufführung Benjamin Britten's *War Requiem* statt

dze ZSRR nie wypuściły jej z kraju (choć po jakimś czasie zezwolono na udział wybitnej artystki w nagraniu *Requiem wojennego* z udziałem Pearsa, Fischera-Dieskaua i Brittena jako dyrygenta, co stało się absolutną sensacją fonograficzną). Na karcie tytułowej kompozytor umieścił słowa Wilfreda Owena „Wszystko, co może dziś uczynić poeta, to przestrzec”.

MUZYKA, LITERATURA, FILM

W ciągu pierwszego półrocza sprzedano prawie ćwierć miliona egzemplarzy nagrania *Requiem wojennego* – liczba zaskakująca jak na dzieło z gatunku muzyki klasycznej, w dodatku współczesne, operujące językiem innym niż Mozart, „nieosłuchane”, nieznanne szerszej publiczności. Do dziś określa się tę wstrząsającą kompozycję jako coś więcej niż oratorium – kreuje ona osobny świat, zbudowany z dźwięków i emocji.

Angielski poeta Wilfred Edward Salter Owen (1893–1918) zdążył przed wybuchem I wojny światowej osiedlić się we Francji i podjąć tam pracę jako nauczyciel. W 1915 roku zgłosił się na ochotnika do armii brytyjskiej, w 1917 po odniesieniu rany znalazł się w sanatorium pod Edynburgiem. Poznał tam Siegfrieda Sassoona, sławnego już wówczas poetę-żołnierza. O kręgu znajomych i przyjaciół Sassoona (w tej grupie znajdował się także Robert Graves, przyszły autor *Mitów greckich*, powieści *Ja, Klaudiusz* oraz *Klaudiusz i Messalina*) powstała trylogia powieściowa *Odrodzenie* (1991–1995) Pat Barkera, gdzie pojawia się osoba Owena (ekranizację pierwszego tomu zrealizowano w 1997). Młodziutki poeta, nazywający siebie „przekonanym pacyfistą z palącym poczuciem żołnier-

skich Regime wurde sie von den Behörden nicht aus dem Land entlassen (obwohl nach einiger Zeit diese hervorragende Künstlerin an der Aufnahme teilnehmen durfte, das eine absolute phonographische Sensation wurde). Auf der Titelseite schrieb der Komponist die Worte von Wilfred Owen: „Alles, was ein Dichter heute tun kann, ist uns zu warnen.“

MUSIK, LITERATUR, FILM

Im ersten Halbjahr wurden fast eine Viertelmillion der Aufnahmen von *War Requiem* verkauft – eine überraschende Zahl für ein Werk der klassischen Musik, zusätzlich zeitgenössisch, mit einer anderen Musiksprache als Mozart, unbekanntes für ein breiteres Publikum. Diese schockierende Komposition wird bis heute als mehr als nur ein Oratorium beschrieben – sie schafft eine eigene Welt, aufgebaut aus Klängen und Emotionen.

Der englische Dichter Wilfred Edward Salter Owen (1893–1918) gelang es, sich vor dem Ausbruch des Ersten Weltkriegs in Frankreich niederzulassen und dort als Lehrer zu arbeiten. Im Jahr 1915 meldete er sich freiwillig für die britische Armee, und 1917 fand er sich in einem Sanatorium in der Nähe von Edinburgh wieder, nachdem er verwundet worden war. Er traf Siegfried Sassoon, der schon ein berühmter Dichter-Soldat war. Über Sassoons Freundes- und Bekanntenkreis (in dieser Gruppe war auch Robert Graves, zukünftiger Autor der griechischen *Mythen*, *Romane Ich, Claudius* und *Claudius und Messalina*) wurde eine neue Trilogie *Wiedergeburt* (1991–1995) von Pat Barker geschaffen. Die Figur von Owen erscheint dort (die Verfilmung des ersten Bandes wurde 1997 durchgeführt). Ein junger Dichter, der sich „überzeugter Pazifist mit

skiego długu", powrócił na front w sierpniu 1918 roku. A 4 listopada, ok. godziny 11 zginął w północnej Francji podczas ataku na pozycje niemieckie, dokładnie na tydzień przed zakończeniem I wojny światowej. Po raz pierwszy tom jego poezji ukazał się w 1920 roku, a w latach trzydziestych postmiertny wpływ Owena na poetów brytyjskich był już zauważalny.

Dla dzieła sztuki nie ma większego uznania niż fakt, że ono samo inspiruje powstanie kolejnych utworów – oznacza to, że jest ono nadal żywe, prowokuje do refleksji, nie pozwala przejść obojętnie obok siebie. I oto *Requiem wojenne* także znalazło swoje miejsce w kulturze – Derek Jarman nakręcił w 1989 roku filmową wersję dzieła Brittena, zestawiając na ekranie materię muzyczną z obrazami wojny. W filmie pojawia się postać Wilfreda Owena, a jedną z ról zagrał sam Laurence Olivier.

Uczestnicząc w wykonaniu z okazji stulecia zakończenia I wojny światowej i odzyskania przez Polskę niepodległości *Requiem wojennego* w Operze na Zamku w Szczecinie, w którego trakcie wystąpią artyści z Polski, Niemiec, Litwy i Wielkiej Brytanii, warto przypomnieć sobie słowa Owena, które Britten umieścił pod koniec utworu, powierzając je tenorowi dialogującemu z chórem śpiewającym *Agnus Dei*: „Ale ci, którzy kochają największą miłością, oddają swe życie; oni nie nienawidzą”...

einem brennenden Gefühl der Kriegsschuld“ nannte, kehrte im August 1918 an die Front zurück. Am 4. November 1918, gegen 11 Uhr morgens, starb er in Nordfrankreich während des Angriffs auf deutsche Stellungen, genau eine Woche vor dem Ende des Ersten Weltkrieges. Zum ersten Mal erschien 1920 ein Band seiner Gedichte, und in den 1930er Jahren war der posthume Einfluss von Owen auf britische Dichter bereits spürbar.

Es gibt keine größere Anerkennung für ein Kunstwerk als die Tatsache, dass es die Schaffung nachfolgender Werke inspiriert - es bedeutet, dass es noch am Leben ist, zum Nachdenken anregt und uns nicht gleichgültig nebeneinander bestehen lässt. Und auf diese Weise fand *War Requiem* auch seinen Platz in der Kultur – Derek Jarman machte 1989 eine Verfilmung von Britten's Werk, in der er musikalische Inhalte mit Kriegsbildern auf der Leinwand verglichen hat. Im Film erscheint die Figur von Wilfred Owen und Laurence Olivier spielte eine der Rollen.

Während der Aufführung des *War Requiem* anlässlich 100. Jahrestages des Endes des Ersten Weltkrieges und der Wiedererlangung der Unabhängigkeit Polens, in Oper im Schloss Stettin, werden die Künstler aus Polen, Deutschland, Litauen und Großbritannien auftreten. Es lohnt sich, die Worte von Owen, die Britten am Ende des Stücks dem Tenor anvertraute im Dialog mit dem singenden Chor *Agnus Dei*, zu erinnern: „Aber diejenigen, die mit der größten Liebe lieben, geben ihr Leben; sie hassen nicht.“

BENJAMIN BRITTEN

FOT. ANGLIUS MCBEAN PHOTOGRAPH COLLECTION LIBRARY, HARVARD UNIVERSITY PH

Przyszedł na świat 22 listopada 1913 roku, w dniu św. Cecylii, patronki muzyki, czym sprawił swojej matce, zapalanej amatorce śpiewu, szczególną radość. W wieku sześciu lat napisał pierwszy utwór sceniczny – sztukę *The Royal Fallylly* (sic!), o śmierci nastoletniego księcia Jana. Jako chłopiec uwielbiał matematykę, pełnił też funkcję kapitana w szkolnej drużynie krykieta. Talent Benjamina zauważył Frank Bridge, który stał się jego prywatnym nauczycielem.

Jako 17-latek zdobył stypendium Royal College of Music w Londynie, gdzie studiował kompozycję i fortepian. Po latach wspominał, że „nie nauczył się tam zbyt wiele”, być może z powodu wielkiej niechęci profesora Vaughana Williamsa do kompozytorskiego języka Bridge'a, któ-

Benjamin Britten kam auf die Welt am 22. November 1913, am Tag heiliger Cäcilia, Patronin der Musik, damit machte er eine große Freude für seine Mutter, leidenschaftliche Liebhaberin des Gesangs. Schon wie sechsjähriger Junge (sic!) schrieb er sein erstes Bühnenwerk – Stück *The Royal Fallylly*, über dem Tod des jugendlichen Prinzip John. Wie ein Junge hatte Britten sehr gern Mathematik, er war auch Kapitän in der Cricket-Schulmannschaft. Den Talenten des jungen Brittens hat Frank Bridge, danach sein Privatlehrer, bemerkt. Wie Siebzehnjähriger hat Britten das Stipendium des Royal College of Music in London gewonnen, wo studierte er die Komposition und den Klavierspiel. Nach Jahren erwähnte er, dass dort „nicht zu viel geler-

rego echa wybrzmiewały w dziełach Benjamina.

Połowa lat 30. przyniosła pierwsze zamówienia kompozytorskie do dokumentalnych filmów telewizyjnych, których niekonwencjonalność stała się doskonałą podstawą do pisania późniejszych oper. Po wybuchu II wojny światowej Britten wyjechał na cztery lata do Ameryki wraz z przyjacielem Peterem Pearsem, późniejszym partnerem życiowym i artystycznym.

W roku 1942 kompozytor wrócił do Anglii. Wielkim sukcesem okazała się londyńska premiera opery *Peter Grimes* (1945). W 1948 roku powołał do życia działający do dziś festiwal muzyczny w Aldeburgh.

Kolejne lata to pasmo sukcesów kompozytorskich, m.in. opera *Billy Budd* (1951), *The Turn of the Screw* (1954) i monumentalne *Requiem wojenne* (1962), a także indywidualne odznaczenia. Benjamin Britten zmarł 4 grudnia 1976 roku, kilka miesięcy po otrzymaniu dożywotniego tytułu barona.

nt hat", vielleicht wegen großer Abneigung, die der Professor Vaughan Williams fühlte gegen Musiksprache von Frank Bridge, die auch in den Werken von Britten erklang.

Die Mitte 30er Jahre brachte die erste Kompositions-Bestellungen der Musik für Dokumentarfilme in Fernsehen mit. Ihre Eigenwilligkeit wurde eine ideale Basis, spätere Opern zu schreiben. Nach der Entfesselung des 2. Weltkrieges Britten mit seinem Freund, später Kunst- und Lebensgefährte Peter Pears, ist für drei Jahre in die USA weggefahren.

Im 1942 der Komponist ist nach England zurückgefahren. Die Erstaufführung der Oper *Peter Grimes* (1945) in London stellte sich als ein großer Erfolg des Komponisten heraus. In 1948 rief er zum Leben das neue musikalische Festival, das bis heute besteht in Aldeburgh fort. Die folgende Jahre bringen dem Komponisten Auszeichnungen und Erfolge: Opern *Billy Budd*, *The Turn of the Screw* (1954) und das monumentale *War Requiem* (1962).

Britten starb am 4. Dezember 1976, einige Monate nachdem er auf Lebenszeit den Barontitel bekam.

FOT. V. LIBER

FLORIAN CSIZMADIA

Dyrygent / Dirigent

Studiował dyrygenturę w Dreźnie i muzykologię w Hamburgu. W latach 2001–2012 pracował w Operze w Hamburgu, w tym od 2002 jako dyrektor chóru, a od 2005 jako dyrygent. W 2012 roku został pierwszym dyrygentem Państwowego Teatru w Mainz. Od 2015 Florian Csizmadia pracuje dla Theater Vorpommern, najpierw jako pierwszy dyrygent, a od 2017 roku jako generalny dyrektor muzyczny. Z Orkiestrą Filharmoniczną Vorpommern opracował szeroki repertuar, od klasyków wiedeńskich do dzieł pochodzących z XXI wieku, przy czym szczególną uwagę poświęcił kompozytorom brytyjskim.

Studierte Dirigieren in Dresden und Musikwissenschaft in Hamburg. 2001–2012 war er an der Hamburgischen Staatsoper engagiert, seit 2002 als Chordirektor, seit 2005 auch als Dirigent. 2012 wechselte er als Erster Kapellmeister an das Staatstheater Mainz. Seit 2015 ist Florian Csizmadia am Theater Vorpommern engagiert, zunächst als Erster Kapellmeister, seit 2017 als Generalmusikdirektor. Mit dem Philharmonischen Orchester Vorpommern erarbeitete er ein breites Repertoire von der Wiener Klassik bis zum 21. Jahrhundert, wobei Werke britischer Komponisten einen Schwerpunkt bilden.

FOT. K. JANIEWICZ

JERZY WOŁOSIUK

Dyrygent / Dirigent

Absolwent Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie. W 2010 roku był finalistą Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Dyrygentów Operowych w Spoleto. W latach 2006–2013 pracował w Operze Nova w Bydgoszczy.

Od 2013 roku związany z Operą na Zamku w Szczecinie. Sprawował kierownictwo muzyczne nad premierami baletów: *Ogniwa* do muzyki Lutosławskiego, *Dzieje grzechu* do muzyki Karłowicza, *Alicja w Krainie Czarów* Zycha, *Polowanie na czarownicę* Marston, *Dziadek do orzechów* Czajkowskiego, dziecięcej opery kameralnej Kornowicza *Historia najmniej prawdopodobna*, operetki *Hrabina Marica* Kálmána, musicalu *Crazy for You* braci Gershwinów, opery *Così fan tutte* Mozarta oraz opery kameralnej *The Turn of the Screw* Brittena, nagrodzonej Teatralną Nagrodą Muzyczną im. Jana Kiepury za najlepszy spektakl w 2016 roku w Polsce.

Absolwił die Fryderyk-Chopin-Musikakademie in Warschau. Im Jahr 2010 stand er im Finale des Internationalen Wettbewerbs für junge Dirigenten in Spoleto. In den Jahren 2006–2013 war er bei der Opera Nova in Bydgoszcz engagiert.

Seit 2013 ist er mit der Oper im Schloss in Stettin verbunden. Er übernahm die musikalische Leitung der Uraufführungen folgender Balleten: *Ogniwa* mit Musik von Lutoslawski, *Die Geschichte einer Sünde* mit Musik von Karłowicz, *Alice im Wunderland* von Zych, *Witchhunt* von Marston, *Der Nussknacker* von Tschaikowsky, der Kinderkammeroper von Kornowicz *Geschichte am wenigsten wahrscheinlich*, der Operette *Gräfin Mariza* von Kálmán, des Musicals *Crazy for You* der Gebrüder Gershwin, der Oper *Così fan tutte* von Mozart und der Kammeroper *The Turn of the Screw* von Britten, die mit dem Jan-Kiepura-Theaterpreis für Musik für die beste Leistung im Jahr 2016 in Polen ausgezeichnet wurde.

FOT. C. REITMEIER

AGA MIKOLAJ

Sopran

W Akademii Muzycznej w Poznaniu studiowała wokalistykę pod kierunkiem Antoniny Kaweckiej. Angaże operowe zaprowadziły ją m.in. do Berlina, Budapesztu, Monachium, Paryża, Mediolanu, Moskwy, Pragi, Tokio i Wiednia. W swoim dorobku koncertowym ma m.in. takie utwory: *IV Symfonia* Mahlera (Kent Nagano), *The Seven Gates of Jerusalem* Pendereckiego w Walencji i Warszawie, *VIII Symfonia* Mahlera (Halle Orchestra / Sir Mark Elder), *Złoto Renu* (BBC Proms / Daniel Barenboim), *Requiem* Dvořáka (Orchestre de Paris / James Conlon), *Msza głagolicka* Janáčka (RSO Berlin / Marek Janowski) oraz *Requiem* Verdiego (Concertgebouw Orchestra / Mariss Jansons). W obecnym sezonie koncertowym 2018/2019 planuje m.in. *Cztery ostatnie pieśni* Richarda Straussa (Dallas Symphony Orchestra / Claus Peter Flor), *Requiem* Verdiego w Alte Oper we Frankfurcie i w Los Angeles, *Beethovena Missę Solemnis* (John Nelson) i *IX Symfonię* Beethovena w Tokio.

Die polnische Sopranistin Aga Mikolaj absolvierte Ihre Gesangsausbildung an der Musikakademie bei Antonina Kaweckia in Poznan. Opernengagements führten sie u. a. nach Berlin, Budapest, München, Paris, Mailand, Moskau, Prag, Tokyo und Wien. Konzerte u. a. mit Mahlers *4. Symphonie* (Kent Nagano), *Pendereckis The Seven Gates of Jerusalem* in Valencia und Warschau, Mahlers *8. Symphonie*, *Das Rheingold* (BBC Proms/ Daniel Barenboim), *Dvořák Requiem* (Orchestre de Paris/ James Conlon), *Janáček Glagolitische Messe* (RSO Berlin/ Marek Janowski), sowie das *Verdi-Requiem* (Concertgebouw Orchestra / Mariss Jansons). In der aktuellen Konzertsaison sind u. a. *Vier Letzte Lieder* von Richard Strauss (Dallas Symphony Orchestra / Claus Peter Flor), das *Verdi Requiem* an der Alten Oper Frankfurt und Los Angeles, *Beethovens Missa Solemnis* (John Nelson) sowie *Beethovens 9. Sinfonie* in Tokyo geplant.

FOT. H. LIEBBE

BENJAMIN HULETT

tenor

Był głównym tenorem Opery w Hamburgu. Występował w Royal Opera Covent Garden, Welsh National Opera, Garsington Opera, Bayerische Staatsoper, Theater an der Wien, Deutsche Staatsoper Berlin, Amsterdam Concertgebouw (Jurowski), dla BBC Proms i na recitalu w Wigmore Hall, a także z Berlin Philharmonic (Rattle), Los Angeles Philharmonic i Boston Symphony (Dutoit), dla Vienna Musikverein oraz podczas Tygodnia Mozarta w Salzburgu (Bolton). Brał udział w festiwalach: w Glyndebourne, Edinburgu, Salzburgu i Baden-Baden. Zadebiutuje w Carnegie Hall (Bicket), wystąpi jako Idomeneo w Teatro Real w Madrycie oraz jako David Meistersinger w Rzymie (Pappano), by powrócić do Covent Garden jako Tamino.

Einst Haupttenor der Oper in Hamburg, Auftritte mit Royal Opera Covent Garden, Welsh National Opera, Garsington Opera, Bayerische Staatsoper, Theater an der Wien, Deutsche Staatsoper Berlin, auf Festivals Glyndebourne, Edinburgh, Salzburg und Baden-Baden, für BBC Proms und Rezital in Wigmore Hall sowie mit Berlin Philharmonic (Rattle), Los Angeles Philharmonic and Boston Symphony (Dutoit), in Amsterdam Concertgebouw (Jurowski), für Vienna Musikverein und während der Mozartwoche in Salzburg (Bolton). Gibt sein Debüt in Carnegie Hall (Bicket), danach als Idomeneo in Teatro Real in Madrid und als David Meistersinger in Rom (Pappano), um als Tamino nach Covent Garden zurückzukehren.

FOT. SONY CLASSICAL & UWE ARENS

BENJAMIN APPL

Baryton / Bariton

Opisywany jako „obecny faworyt wśród nowej generacji wykonawców pieśni niemieckich” („Gramophone Magazine”, Wielka Brytania), Benjamin Appl, laureat Nagrody Gramophone dla Młodego Artysty Roku 2016, jest podziwiany przez widzów i krytyków na recitalach, koncertach i w operach. Był członkiem programu Artysta Nowej Generacji rozgłośni BBC w latach 2014–2016, a także został wyróżniony jako Wschodzący Artysta Wigmore Hall (Wigmore Hall Emerging Artist) i Wschodząca Gwiazda ECHO (ECHO Rising Star) w sezonie 2015–2016, występując w recitalach na największych scenach Europy, m.in. Barbican Centre w Londynie, Concertgebouw Amsterdam, Wiener Konzerthaus, Filharmonia Paryska i Kolońska oraz Laeiszhalle Hamburg. Od maja 2016 roku ma kontrakt na wyłączność z SONY Classical. Szkolił się na chórzystę w znanym chórze Regensburger Domspatzen oraz kontynuował naukę w Hochschule für Musik und Theater München, a także ukończył Guildhall School of Music & Drama w Londynie, gdzie teraz wykłada pieśni niemieckie.

Gramophone-Preisträger für den Jungen Künstler des Jahre 2016, bezeichnet als „aktueller Favorit unter der neuen Generation deutscher Liedinterpreten” („Gramophone Magazine”, Großbritannien), erntet Bewunderung der Zuschauer und Kritiker bei seinen Rezital-, Konzert- und Operauftritten. Er war Mitglied des BBC-Programms Künstler der Neuen Generation in den Jahren 2014-2016 sowie als Wigmore Hall Emerging Artist und ECHO Rising Star in der Saison 2015-2016 infolge seiner Auftritte auf den größten Bühnen Europas, wie u.a. Barbican Centre in London, Concertgebouw Amsterdam, Wiener Konzerthaus, Pariser und Kölner Philharmonie sowie Laeiszhalle Hamburg ausgezeichnet. Seit Mai 2016 exklusiver Künstler von SONY Classical. Ausbildung als Chorist in dem renommierten Chor Regensburger Domspatzen, danach an der Hochschule für Musik und Theater München, absolvierte auch die Guildhall School of Music & Drama in London, wo er aktuell auf dem Gebiet Deutsche Lieder vorträgt.

Peter Pears has agreed to sing the tenor part, and with great temerity I am asking you whether you would sing the baritone. You may not, I fear, be free (the dates of the two performances are May 30th and June 1st, with rehearsals the few previous days), and above all, you may not feel inclined to do this, but I am earnestly hoping that you may be free and willing; in which case the direction of the Coventry Festival will write to you direct to make all practical arrangements, and I will send you the music when it is written, which will be at various stages during the year.

Peter Pears joins with me in sending warm greetings.

Please forgive me troubling you,

Yours sincerely,

Benjamin Britten

OPERA NA ZAMKU W SZCZECINIE
ul. Korsarzy 34
70-540 Szczecin

Kasa czynna:
wt.–pt. 12.00–18.00
sob. 14.00–18.00
tel. 91 43 48 106

www.opera.szczecin.pl
FB: OperaNaZamku

grafika, projekt i skład programu: Maciej Mizgalski
oprac. redakcyjne: Dział Marketingu Opery na Zamku

Grafik, Design und Programmgestaltung: Maciej Mizgalski
Redaktionsbearbeitung: Marketingabteilung der Oper im Schloss Stettin

www.viateatri.eu

